

Meer steun voor vrijwilligerswerk

Uit de schriftelijke voorbereiding op de begrotingsbehandeling van CRM blijkt dat minister Gardeniers het ontwikkelingsbeleid voor vrijwilligerswerk wil verruimen. Zij wil meer aandacht besteden aan de ondersteuning van het vrijwilligerswerk door lagere overheden een helpende hand te bieden in de vorm van experimenten en ontwikkelingsprojecten met een voorbeeldfunctie.

door Jaap de Jong

Na een periode van vier jaar is voldoende ervaring opgedaan om een oordeel te kunnen vellen over zinvolheid en voortzetting. Binnen de experimenten zal het mogelijk zijn vrijwilligerswerk te ontwikkelen buiten de bestaande vrijwilligerscentrales om. Daarom ziet de minister ook af van het uitbrengen van een aparte beleidsnotitie vrijwilligerscentrales. Als overgangsmaatregel kunnen de bestaande centrales in de huidige vorm gesubsidieerd blijven tot 1 januari 1985.

Tijdens de begrotingsbehandeling van CRM in de Tweede Kamer gingen de meeste partijen in op het vrijwilligersbeleid. De heer Beinema (CDA) diende zelfs een motie in, die ondersteund werd door VVD, CPN, PvdA en PPR. Hij vindt dat een samenhangend regeringsbeleid onmisbaar is om het vrijwilligerswerk te ontwikkelen. Hij wil dat belemmeringen, die bestaan voor groepen en enkelingen in financieel en ontwikkelingsopzicht, weggenomen of op zijn minst verkleind worden. „Opdat een ieder naar de mate van haar of zijn aangeboren mogelijkheden en motivatie vrijwillig aan het welzijn van anderen kan bijdragen. Uiteindelijk, ten diepste, ook ten eigen bate.” De minister wordt in de motie gevraagd de al toegezegde deelrapporten over vrijwilligerswerk voor 1 mei a.s. te publiceren.

Minister Gardeniers zegde toe de tweede deelnota over faciliteiten en juridische problemen bij de positie van de vrijwilliger voor 1 mei uit te brengen. De derde nota over vrijwilligersbeleid en werkgelegenheidsaspecten hoopt zij nog voor de zomervakantie te kunnen aanbieden. Zij verklaarde het vrijwilligersbeleid te zien als een centraal punt in het CRM-beleid. Zij hoopt er een dam mee op te werpen tegen de verzakelijking van de maatschappij.

De federatie Nederlandse Vakbeweging vindt dat er onderscheid moet worden gemaakt in soort vrijwilligers

werk. In een eind vorig jaar verschenen nota noemt de FNV drie soorten die elk hun eigen beleid behoeven: vrijwilligerswerk dat wel zo wordt genoemd maar in feite onderbetaalde beroepsarbeid is; vrijwilligerswerk dat om zwaarwegende redenen beter beroepsmatig kan worden uitgeoefend; zuiver vrijwilligerswerk waarvoor zulke zwaarwegende redenen niet zijn aan te voeren.

De eerst genoemde soort vrijwilligerswerk moet volgens de FNV onmogelijk gemaakt worden. Verder moeten er landelijke richtlijnen voor vrijwilligerscentrales komen, en moeten mensen die zuiver vrijwilligerswerk doen worden gevrijwaard tegen de financiële gevolgen van ongevallen en wettelijke aansprakelijkheid tijdens dit werk. De regering heeft juist onlangs een wetsvoorstel ingediend waarin bestuurders – en dat zijn mensen die zuiver vrijwilligerswerk doen volgens de FNV – wel aansprakelijk kunnen worden gesteld voor bepaalde schulden.

Aan het sterk stimuleren van vrijwilligerswerk kleven ook wel problemen. Vooral PPR-woordvoerder Jansen bracht deze onder woorden. Hij wees op mogelijke kwalijke gevolgen voor de betaalde werkgelegenheid en de emancipatie van de vrouw. Eigenlijk weigerde hij nieuwe ideeën over inschakeling van vrijwilligers te opperen, omdat die ingepakt en getoetst zouden worden op hun bruikbaarheid voor financiële ombuigingen. Voorlopig wilde hij alleen vrijwilligerswerk bevorderen dat niet ten koste gaat van betaalde arbeid.

De minister erkende de relaties tussen vrijwilligersarbeid en betaalde en huishoudelijke arbeid. Zij zag die relaties echter als evenwaardig. Het vrijwilligersbeleid wordt bevorderd om haar eigen doel, kort samen te vatten als verbetering van de kwaliteit van het leven. Mocht het vrijwilligersbeleid botsen met onderdelen van het werkgelegenheidsbeleid dan moet een keuze worden gemaakt.

boek1

Wetenschappelijk Instituut CDA, De Groei naar het CDA, Momenten en impressies uit dertien bewogen jaren, Franeker, 1980. 200 blz., met verdere lees-aanwijzingen. Prijs f 19,50.

De samenwerkende wetenschappelijke instituten van ARP, CHU en KVP boden op 11 oktboer j.l., de datum van definitieve totstandkoming van het CDA, als gelukwens dit boek aan.

Het was in korte tijd geschreven en gaat toch ook in op de lange voorgeschiedenis van inter-konfessionele samenwerking. Vanaf 1967 werden er officiële besprekingen gevoerd. Deze 13 jaren worden beschreven met behulp van, op verzoek geschreven, schriftelijke herinneringen van 52 personen, die het fusieproces van dichtbij meemaakten. Met dat materiaal werd het skelet van de zakelijke feitenopstelling gevuld, om verder aangekleed te worden met vele foto's en cartoons en aparte interviews met de belangrijkste personen (w.o. Steenkamp, Schmelzer, Biesheuvel, Tilanus). In de verantwoording wordt dan ook vermeld dat het boek noch een wetenschappelijk verantwoorde, noch een echt objectieve geschiedschrijving wil zijn.

Wel wil het een "document humain" zijn, in welke opzet het boek geslaagd is, Alle interne problemen en conflicten en afsplitsingen, komen ruimschoots en behoorlijk aan de orde, mede waardoor het boek een goed overzicht geeft van een stuk actuele politieke geschiedenis.

boek2

Rudolf Bahro, Het alternatief, een kritiek van het reëel bestaande socialisme, Amsterdam, 1980. 138 blz. Prijs f 42,50.

De Oostduitse "dissident" Rudolf Bahro behoeft waarschijnlijk weinig toelichting. Naar aanleiding van dit boek werd hij achtereenvolgens gearresteerd, veroordeeld en de DDR uitgezet. Hij leeft en werkt nu in West-Duitsland. Dit boek wordt door de uitgever terecht aangekondigd als een baanbrekende studie binnen het Europees Marxisme.

- Steeds vaker baseren Oosteuropese dissidenten zich op het marxisme in hun analyses van de "communistiche" maatschappijvormen. Hierbinnen
- is Bahro toonaangevend; ook onder westerse marxisten vindt hij navolging (b.v. de Nederlandse Stuurman).

Volgens hem is er ook in het "reëel bestaande socialisme" sprake van een klassenmaatschappij, waarin een intellectueel-politieke elite de heerschappij uitoefent. Het boek bestaat uit drie delen. Het eerste bestudeert de niet-kapitalistische weg naar de industriële maatschap-

BOEKEN

pij. Vervolgens beschrijft Bahro de bestaande situatie in de oostbloklanden om dan de weg naar verandering uit te werken.

Deze kan slechts plaatsvinden door een democratisering op basis van een vergaande terugdringing van de arbeidsdeling.

De verklarende kracht van zijn analyses zal op iedereen indruk maken. Enige voorkennis is van belang voor lezing van dit belangwekkende studieboek.

Voor PPR-lezers is dit boek bijzonder interessant vanwege de wijze waarop de economische groeiproblematiek maatschappelijk ingekaderd wordt. Zoals waarschijnlijk bekend is probeert Bahro sinds hij in West-Duitsland leeft een verbinding tussen de ekologische beweging en het socialistisch denken tot stand te brengen.

boek3

L. Kolakowski, Geschiedenis van het Marxisme, Deel I, Utrecht/Antwerpen, 1980. 493 blz.

Prijs f 65,-.

Zijn ontslag als filosofieprofessor aan de Universiteit van Warschau stelde Kolakowski in staat een ambitieus projekt te starten, waaraan hij anders wellicht niet was toegekomen: een beschrijving in drie delen van ontstaan, ontwikkeling en ontbinding van de marxistische eenheidsdoktrine.

In dit eerste deel wordt het werk behandeld van Marx en Engels, hun voorgangers en tijdgenoten waarmee ze in debat traden en door wie ze werden beïnvloed. De twee delen, die nog volgen en welke hij in zijn nieuwe woonplaats -Oxford, Engeland- schreef, behandelen de verdere geschiedenis tot aan en vanaf de Russische Revolutie. In dit deel hanteert de schrijver een chronologische indeling waarbij hij steeds belangrijke stukken van Marx en Engels als uitgangspunt kiest voor verdere verhandelingen. Uitgebreid wordt ingegaan op strijdvrage, zoals bv. het mogelijk onderscheid tussen de jonge en de oude Marx.

Kolakowski probeert een handboek te schrijven zonder de pretentie te hebben de laatste waarheid te verkondigen. Zijn filosofische achtergrond niet verradend beperkt hij zich tot de geschiedenis van de marxistische leer. Door het hoge abstraktienivo is dit boek pas na grondige studie te doorvorsen.

Als men daarvoor de tijd neemt is dit dure, maar kostbare boek die aandachtige studie volledig waard.

Begroting CRM:

Gardeniers wil belangenverenigingen gehandicapten stimuleren

In schrille tegenstelling tot de beroering in de pers de laatste tijd over CRM stond de matte begrotingsbehandeling in de Tweede Kamer. De sombere toekomst, het doemdenken, de uitzichtloosheid van de economische situatie, de noodzakelijke bezuinigingen hingen als een dichte mist over de sprekers. Dat maakte hun verhalen zeker niet minder wollig dan anders. Dat de oppositiepartijen de CRM-bewindslieden gebrek aan beleid verweten, terwijl de VVD- en CDA-sprekers tot een positief oordeel kwamen over dat beleid was voorspelbaar.

door Jaap de Jong

Over zwakzinnigenzorg is niet direct gesproken. Slechts een enkeling besteedde wat aandacht aan het gehandicaptenbeleid. Zo sloot mevrouw Korte-van Hemel (CDA) aan bij het Internationaal Jaar van Gehandicapten met de belofte dat haar partij er nauwlettend op zal toezien dat de regering nieuwe ontwikkelingen steunt (voor zover de financiële middelen dat toelaten, natuurlijk). Uit de beantwoording bleek dat de Interdepartementale Stuurgroep Gehandicaptenbeleid aan het Nationaal Comité Kinderpostzegels gevraagd heeft de bijzondere subsidie voor de projecten gezinsbegeleiding te verlengen tot midden 1982. Dat geeft de regering de tijd een uiteindelijk oordeel te vormen over deze projecten. Mevrouw Verkerk-Terpstra pleitte ervoor meer geld ter beschikking te stellen voor de toegankelijkheidsbevordering van sport-accommodaties. Het kostte haar partijgenoot Wallis de Vries niet veel moeite haar er van te overtuigen dat daar geen geld voor is. Wel zei hij dat binnenkort een Nota sport voor gehandicapten te verwachten is.

klachtrecht

De Stuurgroep Democratisch en Doelmatig Functioneren van Gesubsidieerde Instellingen heeft een werkgroep klachtrecht ingesteld. Deze werkgroep moet een liefst algemene

regeling voor klachtrecht voor cliënten ontwerpen. Het eerste rapport hierover wordt begin 1981 verwacht. Ook is een ambtelijke werkgroep bezig met het inventariseren van knelpunten als gevolg van naast elkaar bestaande financieringstelsels in het specifiek welzijn. Deze werkgroep zou voor 1 april 1981 een rapport uitbrengen. De regering overweegt om daarna een Financiële Beraadsgroep in te stellen die de problemen moet gaan oplossen.

Minister Gardeniers vindt het belangrijk dat er steeds meer belangenverenigingen ontstaan van gehandicapten en/of hun wettelijke vertegenwoordigers. In haar schriftelijke voorbereiding op de begrotingsbehandeling somt zij een aantal stimuleringsmaatregelen op. Zo heeft zij in de nieuwe erkenningsnormen van gezinsvervangende tehuizen een bepaling opgenomen waaruit blijkt dat zij vindt dat gehandicapten en/of hun vertegenwoordigers bij het beleid van het tehuis betrokken moeten worden. De D'66-fractie heeft een motie ingediend waarin men vraagt om een discussie over de wijze waarop groepen cliënten betrokken kunnen worden bij de werkzaamheden van advies- en bestuurscolleges op het terrein van de sociale zekerheid.

Indirecte financiering voorzieningen wordt afgebouwd

Sinds de Algemene Bijstandswet in september 1978 werd veranderd werkt het ministerie van CRM hard aan de sanering en regulering van de zogenaamde Indirecte Financiering. Die indirecte financiering maakt het mogelijk dat mensen op kosten van de Algemene Bijstandswet hulp krijgen in een instelling voor maatschappelijke of medische dienstverlening. Als die instelling tenminste niet onder één van de geldende financieringsregelingen valt (zoals de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten).

In de zwakzinnigenzorg konden heel wat niet-erkende voorzieningen toch bestaan dankzij deze regeling. Dat had aan de ene kant het voordeel dat experimentele voorzieningen die niet onder bestaande regels waren onder te brengen toch konden worden opgericht en aan de andere kant het nadeel dat er geen kwaliteitscontrole op die voorzieningen kon worden uitgevoerd.

door Jaap de Jong

Met de sanering moet deze indirecte vorm van financiering van instellingen worden afgebouwd en worden vervangen door een ander subsidiekader. De maatregelen treffen vele voorzieningen in de zwakzinnigenzorg, zoals gezinsvervangende tehuizen, short stay-homes, instellingen voor ouder wordende zwakzinnigen en begeleid wonen projecten. Onlangs verscheen het tweede jaarverslag Indirecte Financieringsoperatie over de werkzaamheden in 1980. Daarin staat de wijze waarop de sanering moet plaats hebben: instellingen worden eerst voorlopig toegelaten, waarmee indirecte financiering mogelijk wordt. Die instellingen worden dan geïnventariseerd; ze worden in een beleidskader gebracht; er wordt vastgesteld wat hun functie zou moeten zijn. Dan kan beslist worden over een definitieve toelating. Ondertussen gelden voor nieuw aangemelde instellingen zeer zware toelatingseisen. De definitieve toelating geldt voor een maximale periode van vijf jaar, maar er moet dan zekerheid zijn dat de zgn. „Voorzieningen” minister, voor zwakzinnigenzorg is dat Volksgezondheid, voor die instellingen later een eigen beleids- en financieringskader zal hebben. Aan die definitieve toelating worden

verder voorschriften verbonden om te voorkomen dat een instelling zelfstandig de doelstelling, geografisch werkgebied, capaciteit, personeelsbezetting of arbeidsvoorwaarden zou kunnen wijzigen. Hiervoor is toestemming van CRM nodig.

eerste stap

„Dit is een eerste stap op weg naar beheersing en beheer van de dienstverlening”, stelt staatssecretaris Kraaijeveld-Wouters. Die grotere heersing is het grote doel van deze operatie. Of binnen die strakke regels dienstverlening wel dienstverlening kan blijven wordt nog een probleem. Het afgelopen jaar is gewerkt aan het opstellen van functiemodellen voor iedere categorie van voorzieningen. Daarin wordt het doel van de betreffende dienstverlening geformuleerd; wordt aangegeven wat de doelgroep is en welke functies daarvoor noodzakelijk zijn. Hierdoor is een „eenduidig beleid” mogelijk bij de toelating van instellingen. De maatregelen hebben al succes. Tevreden stelt de staatssecretaris vast dat het aantal instellingen waarover nog beslist moet worden behoorlijk kleiner is dan men eerst dacht. Er zijn bijvoorbeeld instellingen afgefallen, omdat de dienstverlening door één persoon geboden werd en dus niet als instelling

beschouwd kan worden. In 1980 kwamen drie toelatingsverzoeken binnen die betrekking hadden op voorzieningen voor geestelijk gehandicapten. „Twee zijn afgewezen, één instelling is toegelaten,” staat er te lezen.

De ontwikkeling op het gebied van dienstverlening aan gehandicapten stemt de staatssecretaris tot tevredenheid. Er is een zodanig pakket van voorzieningen ontstaan, dat slechts op beperkte schaal aanvulling nodig is. Die aanvulling heeft betrekking op gezinsvervangende tehuizen voor ouder wordende gehandicapten en kinderen en de kort-verblijfhuizen. De overdracht van deze voorzieningen aan de voorzieningenminister wordt verwacht op 1 januari 1984, terwijl voor alle toegelaten instellingen de toelatingstermijn afloopt op 1 januari 1982. Het verschil tussen beide data wordt in de nota niet verder verduidelijkt.

dagverpleging

Er zijn 17 gezinsvervangende tehuizen voor kinderen toegelaten met een totale capaciteit van 465 plaatsen; 7 short stay-homes met 225 plaatsen; 9 instellingen voor ouder wordende zwakzinnigen met ongeveer 205 plaatsen. Binnenkort zullen 7 projecten begeleid wonen voor gehandicapten met ongeveer 95 plaatsen worden toegelaten. De toekomst van 7 instellingen waar als nevenvoorziening van een zwakzinnigeninrichting dagverpleging wordt geboden is nog onzeker. Deze zijn toegelaten in afwachting van een besluit inzake het verstrekken- en erkenningenbeleid krachtens de AWBZ. „Indien dit besluit negatief uitvalt, betekent dit dat er naar het oordeel van de voorzieningenminister geen plaats zal zijn voor deze instellingen in het beleid. De toelating zal dan ingetrokken dienen te worden.”

